

Angående antagande av lagen om l ä r o p l i k t , given den
15 april 1921.

ÅLANDS LANDSKAPSNÄMND'S framställning till Ålands

landsting angående antagande av lagen om läroplikt,

given den 15 april 1921.

Uti skrivelse för den 12 september innevarande år har Republikens President meddelat Landskapsnämnden att han, sedan Högsta domstolens utlåtande i ärendet inhämtats, med stöd av 12 § mom. 3 av lagen om självstyrelse för Åland, funnit gott förordna att Landstingets beslut av den 16 sistlidne april, dessmedelst lagen om läroplikt, given den 15 april 1921, med de inskränkningar, som i beslutet anförts, antogs att gälla inom landskapet, skall förfalla, enär detsamma innefattar ett överskridande av Landstingets lagstiftningsgebit.

Landstingets ovanberörda beslut var av följande lydelse:

"På framställning av Ålands landskapsnämnd har Ålands landsting antagit att gälla i landskapet Åland

L a g

om läroplikt, given den 15 april 1921.

dock sålunda, att § 6 skall erhålla den lydelse densamma har i lagen angående ändrad lydelse av 6 § i lagen den 15 april 1921 om läroplikt, given den 17 februari 1923, med beaktande av, att den fastställda terminen för insändande av det i paragrafen nämnda förslaget, därest det ej tidigare till skolstyrelsen insänts, skall utsträckas till tre månader efter det lagen publicerats i Ålands författningsamling;

att § 7 skall erhålla den lydelse densamma till
lagts i lagen angående ändrad lydelse av § 7 i
lagen av den 15 april 1921 om läroplikt, given
den 28 april 1923;

att ifråga om undervisningsspråket § 2 i l
gen innehållande särskilda stadganden rörande l
skapet Ålands befolkning, given den 11 augusti
1922, skall lända till efterrättelse, ävensom

att de skolstyrelsen enligt denna lag till
kommande befogenheter samt fattandet av sådant
slutligt beslut av statsrådet, som ej berör grun
derna för undervisningsväsendet, skola, så snart
förvaltningen av skolväsendet av landskapet över
tagits, å landskapsnämnden övergå. "

I sitt till Republikens President i ärendet avgivna utlåtande
har Högsta domstolen av tvenne anledningar föreslagit, att ifråga
komna Landstingets beslut borde förfalla. Först och främst av
orsak, att lagen om läroplikt till huvudsaklig del upptager stad
ganden, vilka otvetydigt äro att hänföras till grunderna för un
dervisningsväsendet, samt ett särskiljande av de bestämmelser dä
ri, vilka underligga Landstingets lagstiftningskompetens från de
nyssnämnda, möter stora svårigheter och lagen förty vid sin till
lämpning kunde i framtiden framkalla förvecklingar. Detta sist-

nämnda sakförhållande finner Högsta domstolen fördensfull innebära ett tillräckligt vägande skäl för att läropliktslagen borde uppfattas såsom en i anseende till stadgandenas natur enhetlig lag, innehållande i organiskt sammanhang bestämmelser angående grunderna för undervisningsväsendet på folkskolans område.

Men, anser Högsta domstolen, även om stadgandena i läropliktslagen ansåges i kompetensavseende vara av blandad natur och Landstinget tillerkännes lagstiftningsrätt beträffande de principiellt mindre viktiga bestämmelserna i sagda lag, bör dock Landstingets beslut förfalla av orsak, att detsamma föreskriver överförande å Landskapsnämnden av förvaltningsbefogenheter, vilka ostridigt, jämlikt 12 § i lagen om självstyrelse för Åland, ankomma å republikens myndigheter.

Vidkommande det första av Högsta domstolen åberopade skälet finner Landskapsnämnden det anmärkningsvärt, att sagda domstol anser förhandenvaron av svårigheter att i en viss lag fastslå, vilka bestämmelser i avseende å lagstiftningsrätten falla inom republikens, respektive landskapets kompetens, såsom normerande för rätten att beträffande lagen även i övrigt lagstifta, varav, enligt Högsta domstolens åsikt, följde landskapets uteslutande från sagda rätt, som i ty fall enbart bör tillerkännas rikets lagstiftande myndighet.

Till denna uppfattning kan Landskapsnämnden icke låna sig. Enligt Landskapsnämndens mening får sagda omständighet icke betaga Landstinget dess rätt att lagstiftande ingripa ifråga om sådana

bestämmelser, som uppenbart falla inom dess behörighetsområde, eftersom denna rätt är tryggad av grundlag, som ej utan Landstingets eget begivande kan ändras. Även om dessa bestämmelser äro sldrig så nära anknutna till stadganden, vilka på grund av lag äro undandregna landskapets lagstiftningskompetens, kan någon möjlighet att med uteslutande av landskapets lagstiftningsmyndighet ensamt bestämma på området ej med stöd av lag utan vidare tilläggas riksmyndighet, så framt ej självstyrelselagen i beträffande punkt av Riksdag och Landstinget gjorts till föremål för lagförklaring i syfte att överföra en dylik rätt å rikets myndigheter.

Tvärtom synes det Landskapsnämnden som om, när i tvivelaktiga fall en tolkning måste tillgripas, denna bör ske till landskapets förmån, eftersom självstyrelselagen är att anse såsom en speciallag och även i övrigt på grund av sin natur ej får tolkas restriktivt.

Även om Landskapsnämnden sålunda ej kan finna, att Högsta domstolens ovanberörda motivering för undanrödjande av Landstingets beslut att antaga läropliktslagen bygger på riktig förutsättning, är förhållandet likväl, åtminstone formellt sett, ett annat beträffande sagda domstols avstyrkande utlåtande på grund av att Landstinget skulle överskridit sin befogenhet såtillvida, att uppsikten över läropliktslagens genomförande och övervakandet av att grunderna för lagen behörigen efterlevas överlämnas åt landskapets förvaltningsorgan. Detta har givetvis ej legat i Landstingets av

sikt, om än sådant skulle framgå ur formuleringen av sista punkten i Landstingets ifrågavarande beslut, utan har Landstinget självfallet åsyftat att endast de befogenheter, som inom gränserna för landskapsmyndigheternas kompetens hänföra sig till uppsikten över läropliktslagens genomförande och enligt lagens nuvarande text ankomma å skolstyrelsen, skulle å Landskapsnämnden överföras. Sådana stadganden i lagen återfinnas i åtminstone 5,7,8,9,10,18, 20,22 och 24 §§ av meranämnda lag, därvid dock är att märka, att enligt Landskapsnämndens uppfattning en del av nämnda lagrum äro av den beskaffenhet, att de väl kunna av Landstinget ändras, men ej i sådan riktning att tiden för läropliktslagens genomförande därigenom skulle fördröjas eller omöjliggöras.

Vilkendera av de nu anförda synpunkterna utav Republikens President lagts till grund för hans avböjande av Landstingets beslut att med de anförda kompletterande bestämmelserna godkänna läropliktslagen, är för Landskapsnämnden okänt, då Presidenten ej motiverat sitt beslut med annat, än att Landstinget överskridit sin lagstiftningsrätt, men tager Landskapsnämnden dock för givet, att den sistnämnda bestämmelsen i landstingsbeslutet föranlett detsammas förkastande.

Vid sådant förhållande skulle Landskapsnämnden anse att intet hinder utan tvärtom en plikt föreligger för Landstinget att ånyo upptaga lagen om läroplikt till behandling och att med de rättelser, som betingas av Högsta domstolens yttrande, i de delar

Landstinget eventuellt kan förena sig om detsamma, och Presidenten tillkännagivande, besluta att antaga lagen för att rikets President i avseende å stadfästelse än en gång föreläggas.

Då skolstyrelsens och landskapsmyndigheternas inbördes befo-
genheter på ifrågavarande område, sedan Landstingets tidigare be-
slut tillkom, reglerats genom förordningen angående ordnandet av
undervisningsväsendet i landskapet Åland, given den 27 juni 1924,
torde någon särskild bestämmelse i detta avseende ej behöva av
Landstinget ytterligare träffas, varför Landskapsnämnden får för-
slå:

att Landstinget ville antaga lagen om läro-
plikt att i de avseenden uti densamma ingående be-
stämmelser äro av den art, att de underligga Land-
stingets lagstiftningskompetens, gälla i landskape-
t Åland, med de ändringar, som i densamma genom la-
garna av den 17 februari och den 28 april 1923 in-
förts; dock sålunda

att ifråga om undervisningsspråket § 2 i la-
gen innehållande särskilda stadganden rörande lan-
skapet Ålands befolkning, given den 11 augusti
1922, skall lända till efterrättelse, ävensom att
fattandet av sådant slutligt beslut av statsrådet
som ej berör grunderna för undervisningsväsendet,
ankommer å Landskapsnämnden.

hamn, den 11 november 1924.

På Landskapsnämndens vägnar:

Carl J. Lund

Werner Peters